

**AXBOROT TELEKAMUNIKATSIYA TARMOG'I KORXONALARIDA KOORPORATIV
BOSHQARUV SAMARADORLIGI ~ UZTELECOM MISOLIDA**

Tojibayeva Feruza Toxirjon qizi

*O'zbekiston Respublikasi Bank ~moliya akademiyasi
O'zbektelekom AK Namangan filiali.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada axborot telekamunikatsiya tarmog'ida korporativ boshqaruv jarayoni Uztelecom kompaniyasi misolida ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *Aloqa tizimi, telekommunikatsiya, yo'nalish, axborot, texnologiya, kompyuter, iqtisodiyot, moliya, tibbiyot.*

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, 1991 - yildan boshlab xalq xo'jaligining turli jabhalarida respublikamiz Prezidenti I. Karimovning tashabbuslari bilan yirik ko'p yillik rivojlanishni o'z ichiga olgan katta loyihalar amalga oshirila boshlandi, jumladan, aloqa sohasiga alohida e'tibor berildi, bu borada yangi texnologiyalar asosida aloqa tizimi va axborotlashtirishni rivojlantirish dolzarb masalaga aylandi, davlat miqyosida bir qator dasturlar qabul qilindi va kechiktirmay amalga oshirila boshlandi. Telekommunikatsiya yo'nalishida, telekommunikatsiya tarmoqlarini tubdan yaxshilash va rivojlantirish masalalarini hal qilish birlamchi vazifaga aylandi. Bu dolzarb muammolarni yechish uchun O'zbekistonda telekommunikatsiya tarm oqlari va axborotlashtirishni rivojlantirish asosiy yo'nalishlarini belgilash uchun qator qonun, farmon va qarorlar qabul qilindi, jumladan , «Telekommunikatsiyalar to'g'risida» (20.08.1999-y.); «Axborotlashtirish to'g'risida» (11.12.2003-y.)gi O'zbekiston Respublikasi qonunlari; Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 1-avgustdagi «O'zbekiston Respublikasi telekom – munikatsiya tarmog'ini 2010-yilgacha bo'lgan davrda rekonstruksiya qilish va rivojlantirish milliy dasturi to 'g'risida»gi 307-son Qarori; O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2002-yil 30-maydagi «Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborotkommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish to'g'risida»gi PF3080-sonli Farmoni va boshqalar shular jumlasidandir. Telekommunikatsiya tarm og'ini rivojlantirish to'g'risidagi qarorga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi telekommunikatsiya tarmog'ini bosqichma-bosqich rekonstruksiya qilish va rivojlantirish vazifalari belgilandi va bu vazifalar am alga oshirilm oqda. Telekommunikatsiya tarmog'i deyilganda hududiy turli olis masofada joylashgan foydalanuvchilarga axborot yetkazilishini ta'minlovchi elektr aloqa vositalarining, shuningdek, uzatishga m o'ljallangan va qabul qilingan axborotni saqlash va qayta ishlash vositalarining jamlanmalari tushuniladi.

Keyingi o'n yilliklarda telekommunikatsiyalar vositalarini va hisoblash texnikasidan birgalikda foydalanishga asoslangan turli infokommunikatsion tizimlar inson faoliyatining turli jabhalariga (davlat boshqarishi, siyosat, mudofaa, iqtisodiyot, moliya, tibbiyot va boshqalar) kirib bormoqda va ular uchun xayotiy zarurat bo'lib qolmoqda.

Infokommunikatsiya tizimida an'anaviy telefoniyaga nisbatan ishonchlilik va uzatish sifati bo'yicha talablar hajmi keskin oshmoqda. Bundan kelib chiqib, telekommunitsiya vositalarining ishonchsizligi (raddiyalari) foydalanuvchilar yo'qotishlarini sezilarli darajada ortishiga, bu esa telekommunikatsiya ishonchligiga talablarni kuchayishiga olib kelmoqda.

Axborot va telekommunikatsiya tarmoqlari korxonalarida korporativ boshqaruv ushbu tashkilotlarning muvaffaqiyati va samaradorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Mana shunday korxonalarda korporativ boshqaruvning asosiy jihatlari:

1. Strategik rejalashtirish: Korporativ boshqaruv uzoq muddatli maqsadlarni belgilash, strategiyalarni shakllantirish va tashkilotning umumiy qarashlariga mos keladigan qarorlar qabul qilishni o'z ichiga oladi. Bu bozor tendentsiyalarini aniqlash, raqobatni baholash, korxonaning yo'nalishi va yo'nalishini aniqlashni o'z ichiga oladi.

2. Tashkiliy tuzilma: Axborot va telekommunikatsiya tarmoqlari korxonalarida uchun samarali tashkiliy tuzilmani yaratish juda muhimdir. Bu rol va mas'uliyatni aniqlash, hisobot liniyalarini yaratish va tashkilot ichida aniq aloqa kanallarini ta'minlashni o'z ichiga oladi. Yaxshi tuzilgan tashkilot samarali qarorlar qabul qilish va muvofiqlashtirish imkonini beradi.

3. Moliyaviy menejment: Korporativ boshqaruv byudjetlashtirish, moliyaviy prognozlash va xarajatlarni boshqarish kabi moliyaviy jihatlarni nazorat qilishni o'z ichiga oladi. Shuningdek, u investitsiya imkoniyatlarini baholash, pul oqimini boshqarish va korxonaning moliyaviy barqarorligi va o'sishini ta'minlashni o'z ichiga oladi.

4. Inson resurslarini boshqarish: Axborot va telekommunikatsiya tarmog'i korxonasining inson resurslarini boshqarish muhim ahamiyatga ega. Bunga malakali xodimlarni jalb qilish va ushlab turish, o'qitish va rivojlanish imkoniyatlarini taqdim etish hamda ijobiy mehnat madaniyatini oshirish kiradi. Inson resurslarini samarali boshqarish samaradorlik, innovatsiyalar va xodimlarning qoniqishini oshiradi.

5. Xavflarni boshqarish: Korporativ boshqaruv korxonaga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan xavflarni aniqlash va boshqarishni o'z ichiga oladi. Bunga kiberxavfsizlik xatarlari, me'yoriy hujjatlarga muvofiqlik, texnologik o'zgarishlar va bozor noaniqliklari kiradi. Xatarlarni boshqarish strategiyalari va favqulodda vaziyatlar rejalarini amalga oshirish potentsial tahdidlarni yumshatishga yordam beradi va biznesning uzluksizligini ta'minlaydi.

6. Mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish: Axborot va telekommunikatsiya tarmoqlari korxonalarida kuchli mijozlar munosabatlariga tayanadi. Korporativ boshqaruv mijozlarga yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqish, mijozlarga mukammal xizmat ko'rsatishni ta'minlash va uzoq muddatli hamkorlikni rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Mijozlarning sodiqligi va qoniqishini oshirish biznesning rivojlanishi va muvaffaqiyati uchun juda muhim.

7. Innovatsiyalar va texnologiyalarni o'zlashtirish: Tez rivojlanayotgan axborot va telekommunikatsiya sanoatida oldinda qolish innovatsiyalar va texnologiyalarni o'zlashtirishga e'tibor qaratishni talab qiladi. Korporativ boshqaruv rivojlanayotgan texnologiyalarni aniqlash, ularning potentsial ta'sirini baholash va raqobatdosh ustunlikka

erishish uchun ushbu yutuqlardan foydalanish strategiyalarini amalga oshirishni o'z ichiga oladi.

Umuman olganda, axborot va telekommunikatsiya tarmoqlari korxonalarida samarali korporativ boshqaruv strategik rejalashtirish, tashkiliy tuzilma, moliyaviy menejment, inson resurslarini boshqarish, risklarni boshqarish, mijozlar bilan munosabatlarni boshqarish hamda innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy etishga e'tiborni o'z ichiga oladi. Ushbu jihatlarni samarali boshqarish orqali korxonalar dinamik va raqobatbardosh sanoatda rivojlanishi mumkin.

Uztelecom kompaniyasida Axborot telekamunikatsiya tarmog'i korporativ boshqaruvning asosiy maqsadi, korporativ xizmatlarni yaxshilash va boshqarishni ta'minlashdir. Bu tarmoq orqali, kompaniya faoliyatining bir qismi bo'lib, uzoq masofaga joylashgan korxonalar o'rtasidagi axborot almashinuvi va kommunikatsiyani tashkil etadi. Korporativ boshqaruvning bir necha asosiy vazifalari mavjud.

Birinchisi, korporativ xizmatlarni ta'minlash uchun axborot telekamunikatsiya infrastrukturini o'rnatish va boshqarishdir. Bu infrastruktur shablonlarni to'liq ta'minlaydi, tarmoqdagi qurilmalar va vositalarni boshqarishni o'z ichiga oladi.

Ikkinchisi, korporativ tarmoqdagi xizmatlarni boshqa bo'linmalarga tarqatishni ta'minlashdir. Buning uchun uztelecom kompaniyasi, axborot almashinuvi va kommunikatsiya xizmatlarini taklif qiladi va ularga ko'rsatishdan javobgar bo'ladi. Bu shu bilan birga, korxonalar o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri aloqa o'rnatib turish imkonini beradi.

Uztelecom kompaniyasining korporativ boshqaruvida boshqa muhim vazifalar ham mavjud. Masalan, tarmoqdagi xavfsizlik va maxfiylikni ta'minlash, axborot almashish protokollari va standartlarini muhofaza qilish, korxonalar o'rtasidagi axborot almashinuvi uchun ta'lim va konsultatsiya xizmatlarini taklif qilish kabi. Barcha ushbu vazifalar kompaniyadagi IT bo'limi tomonidan amalga oshiriladi. Uztelecom kompaniyasi IT mutaxassislarining yuqori sertifikatga ega bo'lgan kadrlarni ishga oladi va ularni tarmoqlar va kommunikatsiya vositalarini boshqarishda malakali bo'lib yetkazib beradi. Uztelecom kompaniyasida Axborot telekamunikatsiya tarmog'ida korporativ boshqaruv, korxonalar o'rtasidagi axborot almashinuvi va kommunikatsiyani yaxshilash uchun juda muhimdir. Bu tarmoq sayohat agentligi, banklar, oliy o'quv yurtlari kabi ko'plab sohalarda foydalaniladi. Uztelecom kompaniyasi bu sohalardagi korxonalar bilan hamkorlik qilib, ularga yuqori sifatli axborot telekamunikatsiya xizmatlari taklif etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O 'zbekiston Respublikasining «Telekommunikatsiyalar to 'g'risida»gi Qonuni. 20.08.1999. — 822-I son.
2. Слепов Н.Н. Современные технологии цифровых оптоволоконных сетей связи (ATM, PDH, SDH, SONET и W DM). — М.: «Радио и связь», 2000.

3. Убайдуллаев Р.Р. Волоконно-оптические сети. — М.: «Эко-Трендз», 2000. 4.
Бакланов И.Г. Технологии измерений в современных телекоммуникациях. — М.: «Эко-Трендз», 1998.

5. Yuldoshev Tojiddin Abdukarimovich; Urozov Fakhridin Isokovich; Shomurotov Ulug'bek Melikmurodovich. FORMATION OF A RELATIONSHIP OF RESPONSIBILITY TO THE FAMILY IN YOUNG PEOPLE. Euro. J. Hum. Edu. Adv. 2023, 4, 38-40.

6. Yuldashev Tadjidin Abdukarimovich; Shomurotov Ulugbek Melikboboyevich. MEASURES TO ELIMINATE OR PREVENT THE MANIFESTATION OF PERSONALITY AGGRESSION OR AGGRESSION IN THE INDIVIDUAL. CZ 2022, 151-152.